

Hokejisté a Romové

Panychida za české hokejisty: solidarita, nebo morální kýč?

Petr Kratochvíl

je zástupcem ředitele Ústavu mezinárodních vztahů a šéfredaktorem odborného časopisu *Perspectives*. Zabývá se kromě jiného mezinárodní politickou teorií a vztahem náboženství a politiky. Jeho nejnovější monografií je *Původ a smysl národního zájmu*.

Udržet si odstup od davového šílenství, které následovalo po tragické smrti hokejistů z Jaroslavi, nebylo jednoduché. Pocit, že se jedná o národní katastrofu gigantických rozměrů, přižívoval kdekdo. Už samotný fakt, že česká strana oficiálně odmítla nabídku Ruska, že ostatky hokejistů převezde do země ruský letoun, a místo toho vyslala do Moskvy vlastní letadlo, ukazuje, jaký symbolický význam byl celé akci přikládán.

Česká „seriózní“ média se ovšem nenechala zahanbit. „Světla na přistávací ploše kbelského letiště připomínala (sic!) svíčky, které hoří na památku tří českých hokejistů,“ psal na svých internetových stránkách „nejdůvěryhodnější zpravodajský portál“ iDNES.cz. Konkurenční IHNET.cz informoval, že „lidé se po desetitisících přidávají na Facebooku ke skupinám uctívajícím památku zesnulých hokejistů“.

Kristus s hokejkou

Vrcholem morálního kýče ovšem bylo setkání na Staroměstském náměstí, kde se konala panychida několika tisícovek lidí a již se jako řečník zúčastnil i český primas Dominik Duka. Duka ve svém značně emotivním projevu mimo jiné prohlásil, že „je potřeba, abychom si uvědomili jednu věc. Musíme žít naději, která umírá poslední. Všichni tři reprezentanti skonali v přibližně stejném věku jako Ježíš Kristus. Ten také zvěstoval lidem naději.“

Není pochyb o tom, že smrt – a obzvláště smrt tragická – je pro každého člověka i pro jeho blízké vždycky těžkou ranou. Ale nic z toho nevysvětluje, proč smrt těchto hokejistů vyvolala tak jednoznačně přehnanou a neadekvátní reakci ze strany české veřejnosti. Nic z toho nevysvětluje, proč hlava

české katolické církve bizarně přirovnává zemřelé hokejisty ke Kristu. A nic z toho nevysvětluje, proč nás více zajímá smrt tří českých hokejistů než smrt tří tuctů lidí, kteří zahynuli v tentýž den při bombových útocích na indickém subkontinentu.

Pomíňme nyní také fakt, že dalších více než čtyřicet obětí letecké katastrofy jako by pro většinu českých médií víceméně neexistovaly.

Proč hlava české katolické církve bizarně přirovnává zemřelé hokejisty ke Kristu?

tovalo. Zahleděnost do sebe a představa, že bychom měli soucítit pouze „s našimi lidmi“, koneckonců není jenom českou specialitou. Mnohem zajímavější je odpověď na otázku, co svým oštěntativně najevo dávaným vyjádřením soustraší s třemi zemřelými hokejisty ony desetitisíce lidí vyjadřují.

Klíčovým pojmem je zde solidarita. V současné době se totiž vyjadřování solidarity příliš nenosí. Ať už je cíl vládní politiky jakýkoli, je zřejmé, že jejím (vedlejším?) důsledkem bude zcela jistě omezení solidarity: solidarity mezigenerační – vždyť je přece třeba nahradit systém průběžného financování důchodů systémem,

kde si bude zjednodušeně řečeno platit každý sám na sebe –, i solidarity s nezaměstnanými či jinak méně úspěšnými.

Tato tendence ovšem vyvěrá na povrch nejpřehnatěji v odmítání solidarity s „nepříznupůsobivými“ občany. Toto odmítnutí může mít opět různé formy. Na jednom pólu stojí zdánlivě prosté, ale přitom nenávislné a agresivně vykřikované heslo „Cikáni do práce“, které jsme mohli nedávno slyšet v Rumburku. Na druhém potom představa, aby byli Romové vystěhováni do Indie (Národní strana) či aby si založili vlastní stát (pro změnu Slovenská národní strana). Všem těmto projevům je společná neochota přiznat, že mezi „námi“ a „nimi“ existuje nečekaně hluboká vzájemná závislost, k níž koneckonců odkazuje i původní francouzský význam slova solidarita. Odmítnutí naší závislosti na ostatních a neustálé opakovaná mantra, že jsme schopni si své životy utvářet zcela sami, není jenom základem určitých, dnes opět vlivných forem (neo)liberalismu, ale také příčinou současného oslabování solidarity jako protipólu autonomie člověka.

Jde o ty živé

Právě pod heslem liberálního individualismu by bylo snadné zaútočit na ono hokejové šílenství a odsoudit takové projevy solidarity jako její lacinou formu, která se vyčerpá esteticky a emocionálně a vlastně nikoho z těch, kdo takto solidaritu vyjádří, nic nestojí. Uroní se slza, zapálí se svíčka a zavzpomíná se na člověka, s nímž jsme se osobně nikdy nesetkali.

Ve skutečnosti ale přinášejí všechny ty panychidy za zemřelé hokejisty mnohem zásadnější zprávu: ukazují, že solidarita je základní lidská potřeba, kterou nelze jednoduše potlačit. Jsou-li potlačeny ty formy skutečné solidarity, které vytvářejí pevné předivo vzájemných vazeb, na nichž je společnost vystavěna, vznikají formy nové, byť třeba pokřivené, neadekvátní. Úkolem tedy není se na takové laciné solidaritě přiživovat (prezident, arcibiskup a celá řada dalších), ani nad ní s posměškem ohrnovat nos (intelektuálové všeho ražení včetně – v určité fázi – autora tohoto článku), ale spíše se ptát, jak můžeme obnovit solidaritu s těmi (živými!) lidmi, kteří ji nejvíce potřebují. ■